

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2023. gada 20. martā
(OR. en)

7587/23

COSCE 5
COPS 148
CFSP/PESC 470
COEST 216

DARBA REZULTĀTI

Sūtītājs: Padomes Ģenerālsekretariāts

Saņēmējs: delegācijas

Iepr. dok. Nr.: 7256/23

Temats: ES prioritātes EDSO
– Padomes secinājumi (2023. gada 20. marts)

Pielikumā pievienoti Padomes secinājumi par ES prioritātēm EDSO, kurus Padome apstiprināja savā 3941. sanāksmē, kas notika 2023. gada 20. martā.

Padomes secinājumi par ES prioritātēm EDSO

Eiropas drošības izaicinājumi

1. Uzsākot un turpinot – ar Baltkrievijas līdzdalību – neprovocēto, nepamatoto un nelikumīgo agresijas karu pret Ukrainu, Krievija pārkāpa pamatnormas, principus un saistības, kas ir Eiropas drošības pamatā. Šie principi ir nostiprināti ANO Statūtos un Eiropas Drošības un sadarbības organizācijas (EDSO) dibināšanas dokumentos, tostarp Helsinku Nobeiguma aktā un Parīzes Hartā. Krievija šos principus cenšas graut jau gadiem ilgi, tostarp Gruzijā 2008. gadā un Ukrainā 2014. gadā, taču tie nav nedz apspriežami, nedz pārskatāmi vai no jauna interpretējami. Ukrainas drošība ir Eiropas drošība. Eiropas Savienība nelokāmi atbalstīs Ukrainu un tās iedzīvotājus tik ilgi, cik tas būs vajadzīgs.

EDSO loma drošības jomā EDSO teritorijā

2. EDSO Ministru padomē 2022. gada decembrī tās dalībvalstis apstiprināja, ka EDSO joprojām ir viena no Eiropas drošību reglamentējošo pamataktu un vērtību sargātājām, ka tā turpina nodrošināt unikālu platformu visaptverošām diskusijām par drošību visās trijās dimensijās un ka tās rīcībā ir plaša un unikāla rīkkopa konfliktu novēršanai un risināšanai. Helsinku Nobeiguma akta un Parīzes hartas pamatprincipus un saistības nevar pienācīgi aizsargāt, ja netiek izbeigts Krievijas agresijas karš un netiek atjaunota Ukrainas suverenitāte un teritoriālā integritāte tās starptautiski atzītajās robežās.

3. ES un tās dalībvalstis, kas pārstāv gandrīz pusi no visām EDSO dalībvalstīm un nodrošina aptuveni 60 % no tās finanšu resursiem un cilvēkresursiem, ir nelokāmas EDSO atbalstītājas. ES globālajā ārpolitikas un drošības politikas stratēģijā ¹, Kopīgajā paziņojumā par ES ieguldījuma pastiprināšanu uz noteikumiem balstītā multilaterālismā ² un Stratēģiskajā kompāsā ³ ir ieteikts stiprināt ES un EDSO sadarbību. ES atbalsta EDSO pamatā ir ES stingrā apņemšanās īstenot efektīvu multilaterālismu, kas stingri sakņojas tiesiskuma un starptautisko tiesību, tostarp cilvēktiesību un starptautisko humanitāro tiesību, ievērošanā. Efektīvs multilaterālisms, kura pamatā ir kopīgi noteikumi, un cilvēktiesību un pamatbrīvību, demokrātijas un tiesiskuma aizsardzība joprojām ir labākais veids, kā nosargāt mieru un drošību pasaulē.
4. Padome atzinīgi vērtē pašreizējo un iepriekšējo EDSO priekšsēdētāju centienus vadīt organizāciju grūtos laikos, ko raksturo Krievijas agresijas karš pret Ukrainu, kad tiek pārkāpti EDSO pamatprincipi un traucēta EDSO darbība. Neraugoties uz šo situāciju, EDSO joprojām bija apņēmības pilna ievērot savas vērtības un turpināja sniegt tādus svarīgus rezultātus kā, piemēram, Maskavas mehānisma aktivizēšana, 2022. gada Varšavas konference par humāno dimensiju, Programmas Ukrainas atbalstam (*SPU*) uzsākšana un daudzi citi projekti. Padome arī atzīst un atbalsta EDSO, tās Sekretariāta un ģenerālsekretāra, misiju uz vietas un autonomo iestāžu – Demokrātisku iestāžu un cilvēktiesību biroja (*ODIHR*), Augstā komisāra nacionālo minoritāšu jautājumos (*HCNM*) un pārstāvja mediju brīvības jautājumos (*RFoM*) –, kā arī EDSO Parlamentārās asamblejas centienus un atzinīgi vērtē EDSO Robežu pārvaldības personāla koledžas Dušanbe un EDSO akadēmijas Biškekā darbu.

¹ https://www.eas.europa.eu/sites/default/files/eugs_review_web_0.pdf

² https://eeas.europa.eu/sites/default/files/en_strategy_on_strengthening_the_eus_contribution_to_rules-based_multilateralism.pdf

³ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-7371-2022-INIT/lv/pdf>

5. Padome pauž nožēlu par to, ka EDSO Īpašā novērošanas misija Ukrainā (*SMM*), Projekta koordinācija Ukrainā un EDSO Novērošanas misija Krievijas robežkontrollpunktos Gukovo un Doneckā bija jāslēdz, jo Krievija atteicās pievienoties konsensam par to pilnvaru pagarināšanu. Padome atkārtoti uzsver ES stingro aicinājumu Krievijai nekavējoties un bez nosacījumiem atbrīvot trīs nelikumīgi aizturētos EDSO *SMM* darbiniekus un EDSO *SMM* bruņotos transportlīdzekļus atdot to likumīgajiem īpašniekiem.
6. Padome pauž dziļu nožēlu par to, ka Krievijas likto šķēršļu dēļ EDSO misijas Moldovā pilnvaras varēja pagarināt tikai par sešiem mēnešiem, nevis – kā parasti – par vienu gadu, kā to 2006. gadā Briselē nolēma EDSO dalībvalstis Ministru padomē. Tā aicina misijas pilnvaras pagarināt uz ierasto laikposmu.
7. Lai nodrošinātu EDSO efektīvu darbību visās trijās dimensijās, Padome aicina visas EDSO dalībvalstis nodrošināt, ka tiek savlaicīgi pieņemts EDSO budžets ar pietiekamiem resursiem, ņemot vērā organizācijas augošās izmaksas, jo īpaši šajos augstās inflācijas apstākļos. Ir ļoti svarīgi, ka autonomās iestādes, Sekretariāts un misijas uz vietas tiek pienācīgi finansētas, lai tās varētu pildīt savas attiecīgās pilnvaras. Tā kā attiecīgs lēmums nav pieņemts, Padome izsaka atzinību tām valstīm, kuras iegulda ārpusbudžeta līdzekļus, lai saglabātu EDSO spēju rīkoties. EDSO budžeta apstiprināšanas procesa bloķēšana vairāk nekā gada garumā ir būtiski ierobežojusi EDSO un tās iestāžu darbības spējas.
8. Padome pauž dziļu nožēlu par to, ka Krievijas līdzšinējās traucējošās attieksmes dēļ EDSO Ministru padome nav spējusi panākt konsensu par priekšsēdētāju 2024. gadam.

9. Padome atzinīgi vērtē EDSO pastāvīgo atbalstu Ukrainai un EDSO Programmas Ukrainas atbalstam (*SPU*) izveidi nolūkā stiprināt Ukrainas iestāžu un pilsoniskās sabiedrības organizāciju noturību. ES un tās dalībvalstis ir nozīmīgākās ieguldītājas šajā ārpusbudžeta iniciatīvā. Padome atzinīgi vērtē arī to, ka 2022. gadā divas reizes tika aktivizēts Maskavas mehānisms saistībā ar starptautisko humanitāro tiesību un cilvēktiesību pārkāpumiem, kara noziegumiem un noziegumiem pret cilvēci, kas izdarīti Krievijas agresijas kara pret Ukrainu kontekstā. Abu misiju ziņojumu konstatējumi Maskavas mehānisma ietvaros, kā arī *ODIHR* ziņojumi ir būtisks ieguldījums to faktu vākšanā un analīzē, ko paredzēts nodot saukšanas pie atbildības mehānismiem, kuru jurisdikcijā ir vai nākotnē varētu būt šāda saukšana pie atbildības.

ES prioritātes EDSO

10. Padome ir apņēmusies sargāt EDSO kā vienu no Eiropas drošības kārtības pīlāriem un nodrošināt atbilstību Helsinku Nobeiguma aktam, Parīzes hartai un citiem EDSO pamatprincipiem un saistībām. ES turpinās atbalstīt EDSO Sekretariāta, iestāžu un operāciju uz vietas aktivitātes visā EDSO teritorijā. Tajā pašā laikā ES aktīvi sekmēs EDSO principu un saistību īstenošanu visās trīs dimensijās, tostarp EDSO lomu agrīnā brīdināšanā, konfliktu novēršanā un risināšanā, miera un drošības atjaunošanā, pēckonfliktu rehabilitācijā, sadarbības veicināšanā un attiecībā uz programmu sieviešu, miera un drošības jomā. Šajā nolūkā ES:
11. ***Turpinās centienus atjaunot EDSO lomu drošības jomā:***
- turpinās veicināt atbalstu noteikumos balstītai starptautiskajai kārtībai, kuras pamatā ir ANO Statūti un Helsinku deklarācijas desmit punkti, ņemot vērā to, ka Krievijas Federācija pastāvīgi pārkāpj starptautiskās tiesības un EDSO principus un saistības. Mēs paužam nožēlu par to, ka Krievijas Federācijas pastāvīgi veiktie EDSO saistību un noteikumu pārkāpumi apgrūtina organizācijas ikdienas darbu;

- nodrošinās, ka Krievijas karš pret Ukrainu aizvien ir EDSO darba uzmanības centrā, kamēr vien Krievija turpina savu agresiju, kura ir tiešs uzbrukums Eiropas drošības kārtībai un tādējādi apdraud Eiropas un pasaules drošību un stabilitāti.

12. *Atbalstīs un stiprinās EDSO spējas un darbības uz vietas visā EDSO teritorijā:*

- turpinās izmantot visus EDSO rīkus, lai vērstos pret Krievijas agresiju pret citām EDSO dalībvalstīm;
- ņemot vērā Krievijas eskalēto agresijas karu pret Ukrainu, atbalstīs EDSO centienus nodrošināt pilnīgu saukšanu pie atbildības par smagiem starptautisko tiesību pārkāpumiem, kara noziegumiem un zvērībām, kā arī cilvēktiesību pārkāpumiem;
- nodrošinās atbalstu Ukrainai, izmantojot EDSO Sekretariāta darbu, tostarp izmantojot atbalsta programmu Ukrainai, un autonomās iestādes;
- turpinās atbalstīt EDSO lomu ieilgušu konfliktu risināšanā Dienvidkaukāzā un Moldovas Republikā, lai panāktu ilgtspējīgus politiskus risinājumus saskaņā ar starptautiskajām tiesībām un EDSO principiem un saistībām. EDSO arī turpmāk jāspēj piedāvāt atbalstu visām dalībvalstīm, kurām tas vajadzīgs;
- koncentrēs centienus uz to, lai nodrošinātu EDSO misiju un to pilnvaru nepārtrauktību, tostarp EDSO misijas Moldovas Republikā pagarināšanu pēc 2023. gada jūnija, ņemot vērā šo misiju būtisko nozīmi konfliktu deeskalācijā, spēju veidošanas pasākumos un cilvēkresursu apmācībā;
- strādās pie tā, lai saglabātu EDSO kā platformu dialogam par mieru un drošību, kuras pamatā ir EDSO principi un saistības, un sadarbosies ar reģiona valstīm saistībā ar EDSO turpmāko ieguldījumu reģiona drošībā;

- turpinās veicināt EDSO iesaisti Rietumbalkānos un austrumu kaimiņreģionā attiecīgā gadījumā saskaņā ar attiecīgajām paplašināšanās prioritātēm, izmantojot EDSO misijas uz vietas reģionā un EDSO Sekretariāta un iestāžu darbu, tostarp attiecībā uz tiesiskumu, turpmākiem pasākumiem saistībā ar *ODIHR* vēlēšanu novērošanas ieteikumiem, vārda brīvību, mediju brīvību, reliģijas un ticības brīvību, cīņu pret korupciju un organizēto noziedzību;
- rosinās sinerģijas ar EDSO iesaisti Centrālāzijā un veicinās šādu iesaisti, koncentrējoties uz reģionālo drošību un noturību, transnacionālu apdraudējumu novēršanu un vēršanos pret tiem, pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu sievietēm un meitenēm, klimata pārmaiņu jautājuma risināšanu, kibernetiskās drošības un dažādām ilgtspējīgas savienojamības nozarēm, kā noteikts stratēģijā *Global Gateway*;
- turpinās sadarbību ar EDSO Vidusjūras reģiona un Āzijas sadarbības partneriem, jo drošība EDSO reģionā ir nesaraujami saistīta ar tā kaimiņu drošību un to var stiprināt ar dialogu un sadarbību politiski militārajā, ekonomikas un vides, kā arī humānajā dimensijā, kopīgi risinot drošības problēmas.

13. ***Nodrošinās visu EDSO principu un saistību īstenošanu visās trīs dimensijās:***

- veicinās politisko gribu un labticību EDSO visaptverošās rīkkopas īstenošanā visā konflikta ciklā un visās trīs dimensijās. Īpaša uzmanība tiks pievērsta programmas "Sievietes, miers un drošība" īstenošanai un cilvēku tirdzniecības apkarošanai;
- veicinās saistību un pienākumu pilnīgu īstenošanu politiski militārajā jomā. ES arī cieši sadarbosies ar EDSO, pievēršoties transnacionāliem drošības apdraudējumiem un problēmām;

- pilnībā izmantos ekonomisko un vides dimensiju kā uzticības veicināšanas rīku un kā svarīgu instrumentu, ar ko stiprināt labu pārvaldību un iedzīvotāju labklājību;
- turpinās atbalstīt EDSO būtisko darbu, ar ko pievēršas saiknei starp vides degradāciju, klimata pārmaiņām un bioloģiskās daudzveidības zudumu un tam, kā šī saikne kā apdraudējuma pavairotājs ietekmē drošību, tostarp atbalstīs dalībvalstis attiecīgo Ministru padomes lēmumu, jo īpaši nozīmīgā 2021. gada Stokholmas Lēmuma Nr. 3/21 par sadarbības stiprināšanu nolūkā risināt klimata pārmaiņu radītās problēmas, īstenošanā;
- uzsvērs, cik būtiska nozīme EDSO visaptverošās drošības koncepcijas operacionalizācijā ir humānajai dimensijai, mudinot visas dalībvalstis pilnībā īstenot visas humānās dimensijas saistības, pilnībā ievērojot cilvēktiesību jomas tiesību aktus, un stiprināt demokrātiskos institūtus, tiesiskumu, dzimumu līdztiesību un pilnvērtīgu iespēju nodrošināšanu visām sievietēm un meitenēm, kā arī ievērot, aizsargāt un īstenot visas cilvēktiesības, tostarp to personu tiesības, kas pieder pie nacionālajām minoritātēm;
- turpinās aicināt uz starpdimensiju sadarbību šajos jautājumos. Īpaša uzmanība tiks pievērsta programmas "Sievietes, miers un drošība" īstenošanai, sadarbībai ar pilsonisko sabiedrību, vārda brīvības veicināšanai gan tiešsaistē, gan bezsaistē, mediju brīvībai un žurnālistu drošībai, cilvēku tirdzniecības apkarošanai un ar konfliktiem saistītas seksuālas vardarbības novēršanai un apkarošanai. ES veicinās jauniešu līdzdalību EDSO aktivitātēs un procesos;
- padziļinās sadarbību kiberdrošības/IKT drošības jomā neformālajā darba grupā, kas izveidota ar Pastāvīgās padomes Lēmumu Nr. 1039, jo īpaši palielinot ES iesaisti saistībā ar uzticības veicināšanas pasākumiem;

- turpinās atbalstīt humānās dimensijas pasākumu regulāru rīkošanu, tostarp humānās dimensijas īstenošanas sanāksmju (*HDIM*) rīkošanu, kas ir galvenās platformas, kurās ar pilsoniskās sabiedrības pārstāvjiem apspriest cilvēktiesību un pamatbrīvību stāvokli EDSO teritorijā un novērtēt humānās dimensijas saistību īstenošanu.

14. ***Stiprinās EDSO efektivitāti:***

- atbalstīs organizācijas pienācīgu darbību un apsvērs veidus, kā novērst šķēršļus un konsensa noteikuma ļaunprātīgu izmantošanu;
- turpinās izmantot tādus formātus kā ES un EDSO augsta līmeņa dialogs un darba līmeņa sanāksmes, lai racionalizētu sadarbību un censtos rast papildu sinerģijas, jo īpaši uz vietas;
- turpinās atbalstīt sekretariāta pilnvaras un darbu, kā arī misijas uz vietas ekonomiskajā un vides dimensijā;
- turpinās atbalstīt autonomo iestāžu (*ODIHR, HCNM, RFoM*) un misiju uz vietas pilnvaras un darbu, atbalstot EDSO saistību īstenošanu dalībvalstīs, piemēram, EDSO/*ODIHR* visaptverošās ar vēlēšanām saistītās darbības, šajā sakarā apmainoties ar labu praksi. Lai veicinātu agrīnu brīdināšanu un nodrošinātu konfliktu efektīvu novēršanu un ilgtspējīgus risinājumus, ES arī turpinās atbalstīt EDSO/*ODIHR* pilnvaras palīdzēt dalībvalstīm pildīt to pienākumus cilvēktiesību jomā, saistības dzimumu līdztiesības jomā, kā arī veicināt iecietību un nediskrimināciju;
- turpinās piešķirt svarīgu nozīmi *HCNM* pilnvarām, jo īpaši attiecībā uz agrīnās brīdināšanas nodrošināšanu un centieniem panākt agrīnu rīcību attiecībā uz spriedzes situācijām, kurās iesaistītas pie nacionālajām minoritātēm piederošas personas;

- turpinās atbalstīt *RFoM* pilnvaras uzraudzīt norises mediju jomā kā daļu no agrīnās brīdināšanas funkcijas un palīdzēt dalībvalstīm pildīt to saistības attiecībā uz vārda brīvību un brīviem medijiem gan tiešsaistē, gan bezsaistē. Tas ietver centienus nodrošināt žurnālistu drošību.

15. Padome atkārtoti apliecina ES apņemšanos sadarboties ar EDSO kā visaptverošu un iekļaujošu platformu politiskajam un rīcībpolitikas dialogam par Eiropas, eiroatlantisko un Eirāzijas drošību un uzticēšanās veidošanai, atjaunojot drošību un ievērojot EDSO kopīgos principus un saistības. Padome atkārtoti apstiprina ES apņemšanos turpināt politiski un finansiāli atbalstīt EDSO. ES un EDSO sadarbība un dialogs turpināsies visās iespējamajās jomās un līmeņos.
